

2014-10-30
Remissvar – Rnr 57.14
Saco
Box 2206
103 15 Stockholm

Remissvar: Registerutdrag i arbetslivet (SOU 2014:48)

Arbetsdepartementet har genom remiss via Saco gett Akademikerförbundet SSR möjlighet att yttra sig över rubricerat betänkande.

Betänkandet i korthet

Utredningen fick i uppdrag att kartlägga arbetsgivares kontroll av belastningsregisterutdrag och att analysera vilka åtgärder som krävs för att säkerställa att arbetsgivare inte utan uttryckligt författningsstöd begär att arbetssökande och arbetstagare visar utdrag ur belastningsregistret om sig själva. Uppdraget avsåg den icke författningsreglerade registerkontrollen, d v s när arbetsgivare begär av en arbetssökande eller redan anställd att få ett utdrag ur belastningsregistret som denne har rätt att begära om sig själv. Utredningen skulle ta ställning till vilka åtgärder som behövs för att uppnå rätt balans mellan arbetsgivarens behov av att kunna kontrollera registerutdrag i anställningsprocessen och arbetssökandes behov av skydd för sin personliga integritet.

Kartläggningen visade sammantaget att registerkontroll var en relativt vanlig åtgärd inför anställning i princip över hela arbetsmarknaden. Av de tillfrågade arbetsgivarna uppgav 14 procent att det begärde utdrag ur belastningsregistret vid anställning. Kontrollen var inte begränsad till några få branscher, utan förekom inom vitt skilda områden. Det var särskilt vanligt inom vård- och omsorgssektorerna, bland finansiella företag och inom transportbranschen. De vanligaste skälen till kontroll var att skydda tredje man, förtroendet för verksamheten, arbetsgivarens varumärke eller ekonomiska intressen. De brott som främst kontrollerades var ekonomiska brott, våldsbrott och narkotikabrott.

Utredningen föreslår att det ska vara förbjudet för arbetsgivare att utan författningsstöd begära att en arbetstagare eller arbetssökande ska visa upp eller överlämna ett utdrag ur belastningsregistret.

Utredningen har inte funnit tillräckliga skäl för att föreslå några undantag från förbudet avseende arbetsgivare som i dag inte har rätt att få ta del av arbetstagares eller arbetssökandes uppgifter ur belastningsregistret.

Våra kommentarer

Akademikerförbundet SSR tillstyrker att det införs ett förbud för arbetsgivare att efterfråga utdrag ur belastningsregistret utan

författningsstöd och att det sker i form av en ny arbetsrättslig lag. Vår grunduppfattning är att en person som gjort sig skyldig till brott och som avtjänat sitt straff ska kunna verka och arbeta i samhället under samma förutsättningar som andra. Arbets sökande måste bli bedömda utifrån sina yrkesmässiga och personliga meriter och inte bli uteslutna endast på grund av ett brott där straffet är avtjänat. Vi anser dock att inom vissa områden finns övervägande skäl för en registerkontroll och där är också registerkontrollen författningsreglerad idag.

Det finns ett behov att reglera när en arbetsgivare kan begära utdrag ur belastningsregistret av en arbets sökande eller arbetstagarare. Utredningens kartläggning, liksom våra egna erfarenheter, visar att arbetsgivare i relativt stor omfattning genomför registerkontroller vid anställning genom att be arbets sökande att visa upp ett registerutdrag om sig själva. En arbets sökande i en anställningssituation har i praktiken inga möjligheter att säga nej till arbetsgivarens begäran, om denne vill ha arbetet ifråga. Arbetsgivaren får på detta sätt tillgång till ett fullständigt utdrag ur belastningsregistret, utan att det står i rimlig proportion till eller är befogat för det arbete som är aktuellt. Det finns bättre och mer relevanta instrument för att pröva en persons lämplighet för ett arbete än att kontrollera belastningsregistret. Det var inte tänkt att utdrag ur belastningsregistret skulle användas på det sätt det görs idag, dvs genom att arbets sökande visar upp ett registerutdrag om sig själva på begäran av en arbetsgivare. Det kränker den personliga integriteten.

Utredningen har på ett bra sätt redovisat de utgångspunkter och överväganden som ligger till grund för en förbudsregel istället för en intresseavvägningsregel. Som utredningen konstaterar ska den enskildes möjligheter att få del av ett utdrag ur belastningsregistret om sig själv inte begränsas. Det som därmed blir aktuellt är att reglera när arbetsgivaren kan begära att arbets sökande eller arbetstagarare visar upp ett utdrag ur belastningsregistret. Vid en intresseavvägningsregel skulle arbetsgivaren få rätt att begära uppgifter ur belastningsregistret om skälen för begäran väger tyngre än arbets sökandens eller arbetstagararens intresse av personlig integritet. Som utredningen redogör för skulle en sådan regel leda till att arbetsgivaren i vissa fall får tillgång till fullständiga utdrag ur belastningsregistret, utan begränsning till vad som är relevant och nödvändig information. Det skulle också vara svårt att förutse och bedöma när det skulle anses vara adekvat och rimligt för en arbetsgivare att begära registerutdrag inom arbetsmarknadens olika sektorer. Det skulle också medföra svårigheter för arbets sökande och arbetstagarare att bedöma när arbetsgivaren skulle ha rätt att begära ett registerutdrag. Det är även mycket viktigt att den enskilde erhåller ett effektivt skydd för sin personliga integritet. Vi anser därför att bestämmelsen utformas som en förbudsregel såsom utredningen förslår.

Akademikerförbundet SSR anser, som utredningen föreslår, att lagen ska omfatta en vidare personkrets än förhållandet arbetsgivare och arbetstagarare. Lagen måste täcka de olika situationer där förfrågan om registerutdrag kan komma att begäras. Det är därför bra att arbets sökande,

praktikanter och inhyrd eller inlånad arbetskraft anses som arbetstagare och att den som i arbetsgivarens ställe har rätt att besluta i frågor som rör den aktuella personkretsen ska likställas med arbetsgivaren.

Akademikerförbundet SSR delar i nuläget utredningens bedömning att det inte bör införas något undantag från förbudet mot registerkontroll för området vård- och omsorgsverksamhet avseende äldre personer och personer med funktionsnedsättning. Det är två viktiga intressen som står mot varandra vid denna bedömning – intresset att minska riskerna för brottslighet inom området och skyddet för den personliga integriteten. Vi tror liksom utredningen att personalens lämplighet avseende risk för brottslighet bättre bedöms genom intervjuer och inhämtande av referenser än genom registerkontroll. Arbetsgivare bör satsa mer resurser för att förstärka HR-kompetensen och utveckla rekryteringsprocessen för att minimera riskerna för att personer med risk för brottslighet anställs i dessa verksamheter.

Heike Erkers
Förbundsordförande
heike.erkers@akademssr.se

Ullika Dalén
Chefsjurist
ullika.dalen@akademssr.se